

Posudek na bakalářskou práci

Autorka: Alžběta Pechačová

Název: Národní identita a národní hrdost českých žáků devátých tříd základních škol

Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, Praha 2015, 57 s.

Vedoucí: PhDr. Iva Poláčková Šolcová, Ph.D.

Předkládaná bakalářská práce se zabývá tématem národní identity a národní hrdosti u žáků devátých tříd ZŠ. Vychází z mezinárodního kvantitativního šetření. Zaměřuje se ale jen na část sledované populace žáků – na děti, které deklarovali českou národnost.

Teoretická část se věnuje klíčovým termínům. Představuje je zejména na základě psychologické literatury. Vychází jednak z textů, které se věnují sociální, resp. národní identitě. Dále s ohledem na vzorek představuje i teorie o formování identity člověka v adolescenci. Autorka dále diskutuje pojem národní hrdost. Možná by zde za uvážení stálo

1. vztáhnout národní hrdost k pozitivní národní identitě. Autorka konfrontuje pojem národní identita a národní hrdost. Přestože lze říci, že v práci jde o podání definic, bylo by možná konzistentnější oba pojmy vyvázet z formulace „se liší“ (s. 20). Národní hrdost se totiž pojí úzce s pozitivní sociální identitou (v empirické části o tom také takto autorka uvažuje). Proto by bylo zajímavé vyzdvihnout, v čem pojem národní hrdost upřesňuje a rozvíjí pojem pozitivní národní identita, jaké oblasti osobnosti člověka se dotýká,

2. uvažovat o zdrojích národní hrdosti nejen na základě realizovaného výzkumu, ale také na základě textů, které se zamýšlejí na atributy národní identity (např. krajina, historie atd. viz Hroch).

V práci je často odkazováno na kosmopolitní postoje a sebesituování v sociální realitě. Mohla být zařazena pasáž na téma globalizace a kosmopolitanismu, nicméně s ohledem na povahu získávaných dat, je srozumitelné, že tam není. Tyto podněty k literatuře je třeba chápat jako rozvinutí nikoliv kritiku textu. Tedy předložená teoretická část tvoří dostatečnou oporu pro interpretaci dat.

Těžiště práce pak spočívá v kvantitativním výzkumu (viz výše). Výzkumné otázky, které si autorka klade, jsou překvapivě formulovány v designu kvalitativního výzkumu, přestože teoretická literatura a komentář dotazníku dávaly podklady k tomu zformulovat hypotézy, které by bylo lze testovat. Také popis vzorku by bylo lze v některých ohledech prohloubit. V mezinárodním výzkumu byli Češi kontrolní skupinou. Proto v kontextu představení vzorku by bylo dobré říci, zda čeští žáci měli či neměly za spolužáky Romy. S ohledem na český stereotyp vůči Romům, by mohla tato zkušenost a zaměření dotazníku nějak ovlivnit postoje, které čeští adolescenti v dotazníku manifestují. Přestože autorka dotazník převzala, mohla by v rámci obhajoby vysvětlit rozdíl mezi 1. a 2. otázkou v dotazníku s. 29.

Pro vyhodnocení dotazníku autorka použila pouze frekvenční analýzu. Percentuální hodnoty pak představila systematicky za každou vyhodnocovanou otázku. Jako třídící kritérium pak používala gender a deklaraci víry. Otevřenou otázku také kvantifikovala, byť by bylo zajímavé si přečíst některé z formulací, které se vztahují k národní identitě.

Nálezy, které Alžběta Pechačová učinila, pak podrobila diskusi. Sympatické je, že pasáže o kontextu výzkumu, které se běžně dávají do metodologické části, autorka řadí až sem. Zdůrazňuje tak kontextuálnost interpretovaných dat. Diskuse s literaturou je vedena v rétorice potvrzování hypotéz, přestože takové zformulovány nebyly. Proto bych doporučila volit jinou rétoriku. Diskuse nálezů jen částečně vysvětluje, proč adolescenti zastávají takové postoje. Myslím si, že prohloubit diskusi zasloužil jediný zásadní nálezy, a to že adolescenti se neidentifikují s češtvím jako skupinovou identitou, ale naopak ho prožívají jako individuální popř. asi rodinnou charakteristiku, nějaký label,

který je instrumentálně a možná i primordiálně člověku přisouzen (zde studie z kognitivní antropologie o představě lidí o primordiálnosti etnické identity).

Po formální stránce je text čtivý, téměř bez překlepů. Náhodně jsem objevila chybu v citaci díla Nedomové a Kosteleckého.

Předložená bakalářská práce navazuje na mezinárodní výzkum. To přináší výhody i úskalí. Autorka přijala design výzkumu, stejně jako se mu musela podřídit. V nastavených mantinelech je třeba zdůraznit, že autorka výborně pracovala s literaturou. Zároveň ve vztahu ke kvantitativní povaze výzkumu a právě tak precizně zpracované teoretické části ale nezformulovala hypotézy, které by testovala. Samotné statistické vyhodnocení dat je na úrovni frekvenční analýzy. Právě proto, že se v textu objevují náznaky korelací, je zjevné že i sama autorka měla tendenci jednoduchou frekvenční analýzu přesáhnout. Systematické porovnání sledovaných proměnných by tedy rozhodně prohloubilo interpretaci.

Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako velmi dobrou.

V Praze 17. 9. 2015

Dana Bittnerová